

Corona en de openbare ruimte: hoe verder?

Nu de eerste coronagolf bedwongen is, is er gelegenheid tot reflectie en vooruitkijken: hoe bracht de openbare ruimte het er vanaf en hoe gaan we de versoepeling in goede banen leiden? Vereniging Stadswerk heeft samen met diverse professionals inzichten en ervaringen verzameld en gedeeld. Een impressie.

Op 12 maart 2020 kondigde premier Rutte een 'intelligente lockdown' af voor Nederland. Mensen werd gevraagd zoveel als mogelijk thuis te werken, thuis te blijven en gebruik van de openbare ruimte werd beperkt. Bouw en onderhoud kon echter gewoon doorgaan.

In de eerste fase van deze lockdown heeft Stadswerk gemeenten ondersteund door te inventariseren op welke wijze de veilig-

heid voor medewerkers in de openbare ruimte het best kan worden gewaarborgd. Ook is in kaart gebracht welke processen als meest essentieel werden beschouwd wanneer een ernstige escalatie van corona zou plaatsvinden.

In de tweede fase van de lockdown - de geleidelijke versoepeling van de maatregelen - heeft Stadswerk bij gemeenten informatie verzameld om slim 'anderhalveme-

tergebruik' van de openbare ruimte te ondersteunen.

Fase 1: veilig werken in de openbare ruimte

In de meeste gemeenten zijn de buitendiensten volledig operationeel gebleven. Maar niet overal kon het onderhoudsniveau worden gehandhaafd. Alle gemeenten geven aan in het werk de richtlijnen van het RIVM te volgen. Medewerkers die behoorden tot een risicogroep of met gezondheidsklachten moesten thuis blijven.

Er werd vervolgens zo veel mogelijk individueel of in kleine groepjes gewerkt, in ploegen die elkaar afwisselen. Contact met inwoners werd, waar mogelijk, vermeden. Zo werd de afhandeling van wijklijnmeldingen digitaal of telefonisch gedaan. Was er wel contact met bewoners, dan met anderhalve meter onderlinge afstand. Medewerkers reisden met maximaal twee personen in een bus of auto. Voertuigen werden extra uitgerust, bijvoorbeeld met een jerrycan water, zeep en droogdoeken

▶ Een uitgestorven Wallengebied in Amsterdam. Nu alweer een nostalgisch beeld.

FOTO: MICHEL G.J. SMIT

om handen te wassen. Gezamenlijke kantines werden gesloten.

Alle gemeenten gaven als eerste essentiële proces 'begraven' aan. In veel gemeenten werden daarvoor extra mensen *stand by* gehouden. Gelukkig heeft de coronacrisis in Nederland niet geleid tot onaanvaardbare overbelasting van crematoria en begraafplaatsen.

Andere essentiële processen waren het functioneren van rioleringen, pompen en gemalen. Daarnaast de ondersteuning van hulpdiensten bij calamiteiten, verkeersveiligheid en verkeersregelinstallaties. Grote druk ontstond binnen reiniging en afval. Daar werd soms ook gewerkt met vrijwilligers.

Waar mogelijk werden digitale hulpmiddelen ingezet om zaken op afstand weer voor elkaar te krijgen. Ook werd gewerkt aan de uitwisselbaarheid van functies bij afschaling naar essentiële processen. Met protocollen en schema's werden medewerkers ingewerkt op verschillende taken.

Fase 2: veilig de openbare ruimte openstellen

Met de versoepeling van de lockdown ontstond de vraag hoe in dit druk bevolkte land veilig gebruik van de openbare ruimte mogelijk te maken. Hoe houden we

onderling anderhalve meter afstand? In samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en CROW werd een digitale consultatie georganiseerd. Ter voorbereiding werd met tien gemeenten nagedacht over de verschillende opties.

Vier functies in de openbare ruimte

Van de gemeente Den Haag namen we de volgende heldere functiebeschrijving voor de openbare ruimte over:

1. Verplaatsen
2. Verblijven
3. Vermaken
4. Vermarkten

Veel aandacht gaat uit naar vermarkten. De horeca doet een stevig appel om zo

groot mogelijke terrassen te mogen plaatsen. Daarnaast hebben we gezien dat zeker bij mooi weer 'verblijven' en 'vermaken' in parken en langs waterranden zorgt voor een te grote drukte en potentieel onveilige situaties waar mensen onvoldoende afstand houden.

Vier groepen maatregelen

De maatregelen die gemeenten nemen zijn te verdelen in groepen:

1. Communicatie, positieve stimulatie van goed gedrag
2. Fysieke maatregelen
3. ICT, Crowd management
4. Handhaving en toezicht

De meeste gemeenten geven aan vooral via communicatie en positieve stimulatie van goed gedrag te werken aan een verantwoord gebruik van de openbare ruimte. Stewards en servicemedewerkers wijzen bewoners de juiste weg in de openbare ruimte. Daarbij worden ook fysieke maatregelen genomen: minder ruimte voor de auto, meer fietsers op de weg en soms ook hele bijzondere zoals een voetgangersrotonde midden in het winkelhart van Utrecht. Via cameratoezicht en gebruikmakend van mobiele telefoongegevens wordt gemonitord of er sprake is van een te grote gebruiksdichtheid in bepaalde zones.

Daarnaast worden bekende hotspots in sommige gevallen gemonitord door de inzet van stagiaires. Volgens beleidsmakers is verscherpte handhaving en toezicht het sluitstuk in de aanpak. Uit onze vraaginventarisatie blijkt dat in de praktijk handhaving en toezicht een bijna even belangrijke rol spelen als communicatie en positieve stimulatie van goed gedrag. En wie weet is de scheidslijn tussen beide maatregelen minder scherp dan vaak gedacht: de servicegerichte handhaver. De toezichthouder als uw beste vriend. *

WWW.MAAKSAMENRUIMTE.NL

VNG Stadswerk en CROW hebben samen de website maaksamenruimte.nl in het leven geroepen. Inmiddels zet ook het ministerie van Binnenlandse Zaken deze website in als communicatiekanaal. We verzamelen goede praktijkvoorbeelden en ontsluiten ze via verschillende invalshoeken. Naast een helpdesk gericht op snelle antwoorden hebben we een groep deskundigen ingeschakeld om de verzamelde praktijkvoorbeelden te toetsen op hun effectiviteit.